

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Emléktáblát, teljes nevet és utcát minden aradi vértanunak Budapesten*

Forrás:

Ujság

Bn

1927. 10. 9.

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.092.1

Hely

Idő

"1927"

Személy

1

Emléktáblát, teljes nevet és utcát minden aradi vértanunak Budapesten!

Az Ujság akciója lelkes visszhangra talált — Budapest polgármestere, történettudósok, pedagógusok helyeslik a terv megvalósítását — Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter művészi reliefekkel óhajt adózni az aradi tizenhárom vértanunak

Hét év óta a román kormány parancsol Aradon és hét év óta tilos zarándokolni az aradi tizenhárom vértanu emléksobrához. A magyarnak csak a sóhaja szállhat arra a földre, ahol tizenhárom honvéd főtiszt halálával fizetett Magyarország függetlenségi harcában. Nem a mienk többé az aradi várnak szomorúságos északi sánca, ahol Kiss Ernő, Schweidel József, Dessewffy Aurél és Lázár Vilmos véres fejjel buktak a porba Haynau parancsára. És nem a mienk az aradi vártól délre huzódó mező sem, ahol Aulich Lajos, Damjanich János, Knezich Károly, Lahner György, Nagy Sándor, Leiningen Károly gróf, Pöltenberg Ernő, Török Ignác és Vécsey Károly gróf bitófán áldozták fel életüket a független nemzeti gondolatért. De mienk az emlékezés és mienk az a kötelesség is, hogy aradi vértanuinak hivatásuk és tragédiájuk történelmi magaslatára emeljük.

Magyarország ma nem rendelkezik olyan anyagi eszközökkel, hogy az aradi szobor helyett új szoborral áldozzon vértanuinak a csonka ország fővárosában. Annyi azonban

telik anyagi erejéből, hogy legalább olyan emlékművet állítson, amellyel kis nemzetek szoktak megemlékezni nagyjaikról. Budapesten, a martirország fővárosában, nem hiányozhatik a tizenhárom aradi martirnak egy-egy szerény emléktáblája.

Ezért írónak ezek a sorok és az Ujság úgy véli, hogy nyitott ajtón kopogtat, amikor felveti a gondolatot, hogy Budapesten emléktáblával jelöljék meg azokat az utcákat, amelyek az aradi vértanuk nevét viselik. Ugy véljük, hogy éppen a trianoni tragédia közepette nem elég a pusztta név, amely emléküket őrzi. A ma gyermeke és a jövő harcosa, a magyar társadalom apraja-nagyja talán nem telik meg a méltó emlékezés erkölcsi kincseivel, ha csak

azt olvassa: Lázár-utca, Aulich-utca, Török-utca. Ennél az utóbbi névnel talán eszébe sem jut sok-sok szemlélőnek, hogy nem török korabeli emlékek áll szemben, hanem arra a Török Ignácra kell gondolnia, aki büszke öntudattal, bátran, a magyar eszme szent bajnokaként került a hóhér kezére az aradi vár alatt. Nagy fogyatékoság az is, hogy ezekre

az utcákra nem írták ki mindenütt az aradi vértanuk teljes nevét.

Senkit sem akarunk szemrehányással illetni, de tárgyilagosan meg kell állapítanunk: nagy mulasztás, hogy a tizenhárom vértanu

közül kettőnek, Leiningen Károly grófnak és Pöltenberg Ernőnek a neve eddig nem érdemelt utcát az ország fővárosában. Ezt a mulasztást is sürgősen jóvá kell tenni.

Megszólaltattuk az illetékes tényezőket. Valamennyien helyeslik az Ujság gondolatát. Jöjjön tehát a cselekedet: rendeljék el minél előbb, hogy az aradi vértanuk utcáiban minél előbb ott ékeskedjenek az emléktáblák. Hadd emlékezzen a trianoni magyarság és gyűjtsön erőt a jövő nagy küzdelmeire abból az erkölcsi kincsből, amit az aradi kálvária jelent.

Ime az egyes hozzászólások:

Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter így nyilatkozott munkatársunknak:

— A tizenhárom aradi vértanu — a legvitézebb és legdicsebb katonák — emlékének ápolása a magyar nemzet erkölcsi nevelése

szempontjából különösen nagy jelentőségű. Művészeti szempontok azonban azt követelik, hogy ne érjük be egyszerű utcai feliratokkal, kis táblácskákkal, hanem lehetőleg artisztikus emlékoszlopokat helyezünk el a vértanukról elnevezett utcák elejére és végére. Ezt a tervet követtük akkor is, amikor a megboldogult Csernoch János dr. bíboros-hercegprímás jubileuma alkalmából a budai Primás-bástyát az ő nevével neveztük el és az utvonat elején és végén művészi táblát helyeztünk el megfelelő felirással.

— A külföldön is láttam hasonló igen szép emlékműveket és láttam azt, hogy mindazoknak a nagy férfiaknak az arcát, akikről az utvonat elnevezést nyert, reliefbe öntötték meg, ez alá pedig bevészték nevüket, születési és halálozási évüket és tömör mondatokba megörökítették érdemeiket.

— Azokban a városokban, amelyeket művészi eszközökkel is igyekeznek vonzóbbá tenni, nem érik be pusztán egy-egy szerény táblácskával, hanem ilyen remekművi reliefekkel díszítik az utcákat, különösen azokat, amelyek az ország nagyjainak emlékét őrzik. Véleményem szerint ugyanígy kellene bronzba önteni tizenhárom nagy vértanunk arcképét is és be kellene vésni hősi cselekedeteiket is.

— Mert az egyszerű névvel megjelölt utca sokszor csak elvont fogalom. Elolvassák a nevet, de sokan nem tudják, miért is nevezték el így az utcát, s nem tudják, ki volt az illető, akiről az utcát elnevezték. Valóságga kell tehát tenni a fogalmat. Hazánk dícső nagyjairól elnevezett utcákkal és főként az ilyen művészi reliefekkel díszített utcákkal méltó módon szolgálhatjuk a nemzet érdekelt, így tarthatjuk ébren a dícsőséges emléket s elméjébe véshetjük mindenkinek, különösen az ifjú generációnak: milyen erkölcsi értékkel a hősök és a többi nagy magyarok a nemzetnek.

— Helyesnek, hazafiasnak tartom az akció s kívánom, hogy a terv minél előbb megvalósuljon.

Az *Ujság* akciójáról az alábbi nyilatkozatokat kaptuk:

Sipőcz Jenő dr.

Budapest polgármestere:

— Nagyon helyeslem az akciót, amely valóban szép és kegyeletes ötletet akar megvalósítani. A vértanukról elnevezett utcáknak egyszerűbb emléktáblával való megjelölése nem ütköznék semmi akadályba, hiszen nem kell annak az emlékeztetőnek valami túlzottan díszes kivitelűnek lenni. Szerintem inkább a cél a fontos. Az, hogy a közönség azokban az utcákban jártában-keltében tudja, ki volt a tizenhárom vértanu mindegyike s ezt tudva, kegyelettel és meghatott emlékezéssel gondoljon rájuk. Ezt a célt pedig kitűnően szolgálná egy-egy egyszerűbb jelzőtábla, amely kevés költséggel és kevés munkával, így tehát mihamarabb elkészíthető és felszerelhető az utcajelzőtáblák mellé.

Takáts Sándor dr.,

a Magyar Tudományos Akadémia tagja, az európai hírű történettudós:

— A magam részéről nagyon helyeslem az *Ujság* akcióját, mert a közönség legnagyobb részének fogalma sincs arról, hogy tulajdonképpen kinek az emlékét őrzik az aradi vértanukról elnevezett pesti utcák. *Külföldön mindenütt úgy van, hogy a nemzet nagyjairól*

elkeresztelt utcák bejáratánál az utca nevének megjelölése alatt izléses márványlapra van vésvé annak az életrajza, akinek emlékét kegyelettel megőrizni akarják. És így van ez még Pozsonyban is, ahol magam láttam több kiváló emberről, így az egyik Batthyányról elnevezett utca megjelölése mellett a kis márványtáblát, amely röviden megismerteti mindenkivel a város vértanujának az életét, aki feláldozta magát a nemzet ügyéért. Szerintem másként nem is lehetséges, hogy a tömegek tudomást szerezzenek a vértanuk emlékeről, cselekedeteiről, melyek halhatatlanná tették a nevüket. Ismétlem: a külföldön mindenütt

természetesekek ezek a kis emléktáblák és kár, hogy Budapesten nincsenek ilyenek, pedig ennek a városnak sok olyan nagy embere volt, akiknek az emléke megérdemelné ezt a díszítést. Helyeslem az *Ujság* akcióját, mert megvalósulása esetén mindenki megtudja, kik voltak ezek a nemzeti nagyságok és különben is nagyon szép cselekedet az, amikor az emberek megállanak egy-egy ilyen emléktábla előtt és néhány pillanatig ilyenformán is hődolnak a nagyok emlékezetének.

Pintér Jenő dr.

budapesti tankerületi főigazgató arra a kérdésünkre, hogy milyen emléksorokat kellene vévni az aradi vértanuknak szánt márványlapra, azt mondotta, hogy az alábbi gondolatok kívánkoznak megőrkítésre:

Az engesztelékenység az emberi társadalomban és az állami életben egyformán fontos és nélkülözhetetlen. De vannak esetek, amikor az engesztelékenység elvét és gyakorlatát követni még nagy idők távolából is bűn és árulás lenne. Ilyen az aradi vértanuk tragikus sorsa. Hogy a nemzet legdaliásabb fiait, ragyogó honvédtisztjeit, ezeket az örök hősöket oszt-rák zsoldosokkal gonosztevők gyanánt kivégeztették, ezt sem feledni, sem megbocsátani nem lehet. Akik a gáztettet elrendelték és végrehajtották, azok számára nincs kegyelem a történelemben.

Bernolák Kálmán dr.,

az Andrássy-uti Mária Terézia-leánygimnázium igazgatója:

— A legmelegebben fel kell karolni minden olyan kezdeményezést, amely alkalmas a nemzeti érzés fokozására. Én az *Ujság* akcióját lelkesen üdvözlöm, mert meggyőződésem, hogy erős mértékben hozzájárul a nem-

zeti öntudat kialakulásához. Kétségtelen, hogy az ifjuság — bár nap-nap után megfordul például az Andrássy-uton — *nem tudja, ki*

volt Andrássy a nemzet történelmi mérlegén. Ugyanez áll a Lázár-utcára és a többiekre is: nagyon kevesen tudják, hogy ezek az utcák kiknek az emlékét hirdetik. *Pedagógiai és nemzeti szempontból fontos, hogy minél előbb ott ékeskedjenek az aradi vértanuk emléktáblái.* Éppen ezért sikert kívánok az önök akciójának.

Finády Gábor dr.,

a Munkácsy-utcai Kölcsey Ferenc-reálgimnázium igazgatója:

— Nagy örömmel tölt el az *Ujság* gondolata. *Budapesten nem hiányozhatik a aradi vértanuk emléktáblája.* Minden olyan helyet és eseményt meg kell örökítenünk, amelyek az elcsatolt területekre emlékeztetnek. Mert ha nyíltan nem is vagyunk irredenták, szívünkben és egész gondolatvilágunkban mégis azok vagyunk és azok maradunk.